

**TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMINA DEVAM EDEN FEN-
EDEBİYAT VE EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI
(ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)**

**ATTITUDES OF THE SCIENCE AND ART FACULTY STUDENTS
AND EDUCATION FACULTY STUDENTS ATTEND THE NON-
THESIS GRADUATED EDUCATION PROGRAM TOWARD
TEACHING PROFESSION (ATATÜRK UNIVERSITY SAMPLE)**

Hasan GÜRBÜZ*
Mustafa KIŞOĞLU**

ÖZET

Bir mesleğe yönelik olarak geliştirilen tutum, bireyin o meslekteki başarısının en önemli belirleyicisidir. Bu nedenle sabır ve özveri gerektiren öğretmenlik mesleğini yapacak kişilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu olmalıdır. Bu araştırmanın amacı, tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat fakültesi mezunlarıyla eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın örneklemini Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümünde tezsiz yüksek lisans programına devam eden 103 fen-edebiyat fakültesi mezunu ile 117 eğitim fakültesi son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Yapılan değerlendirme sonucunda adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının fakülte değişkenine göre farklılaşmadığı, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre ise adayların tutumlarında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eğitim fakültesi öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında farklılık olduğu bulunurken, fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmen adaylarının üniversiteye girişte, üst sıralardaki tercihleri arasında eğitim fakültesi tercihleri bulunmasının, adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına bir etkisi olmadığı saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Tutum, öğretmenlik mesleği, öğretmen eğitimi, tezsiz yüksek lisans programı

* Yard. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, K. K. Eğitim Fak., OFMA Biyoloji Eğt. ABD. - Erzurum, hgurbuz@atauni.edu.tr

** Araş. Gör., Atatürk Üniversitesi, K. K. Eğitim Fak., OFMA Biyoloji Eğt. ABD. - Erzurum, mkisoglu@atauni.edu.tr

ABSTRACT

The attitude that is developed toward a profession is the most important determination of the individuals' achievement in the profession. For this reason, people who will conduct the teaching profession that necessitates patience and self-denial must have the positive attitudes toward teaching profession. The aim of this study is to investigate the attitudes of the science and art faculty students and education faculty students attend the non-thesis graduated program toward teaching profession for different variables. The sample of the study formed by 103 graduated students of the science and art faculty and 117 the education faculty students that attend the non-thesis graduated program at the secondary science and mathematics subjects department in Kazım Karabekir Education Faculty. According to the results, there is no difference between teacher candidates' attitudes towards teaching profession for faculty variable. But it was found difference between the candidates' attitudes toward teaching profession for the reason of the choice of teaching profession. Also it was found difference between education faculty students' attitudes for their gender and it was found that science and art faculty students' attitudes towards teaching profession was not affected from the order of department choice before entering to the university.

Keywords: Attitude, teaching profession, teacher education, non-thesis graduated program

1. GİRİŞ

Sağlıklı toplumları oluşturan en önemli unsurlardan birisi, hiç şüphesiz eğitim sistemi ve bu sistemin etkin bir şekilde işletilmesidir. Bir eğitim sisteminin başarısı ise sistemin temel ögesini oluşturan öğretmen niteliklerine bağlıdır (Çeliköz ve Çetin, 2004). Nitelikli bir öğretmenin ise alanı ile ilgili bilgi ve becerilere sahip olması tek başına yeterli olmamakta, bunun yanı sıra öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunun da olumlu olması gerekmektedir (Çetin, 2006).

Smith (1968)'e göre "tutum, bir insana atfedilen, onun psikolojik bir nesneyle ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını bir düzen içinde oluşturan bir eğilimdir" (Akt. Arkonaç, 2005, s:159). Bireyin sahip olduğu tutum onun eğitim, meslek seçimi ve yaşam tarzı gibi önemli konularda verdiği kararları etkilemektedir (Baron and Byrne, 1979, s:66). Özellikle bir mesleğe yönelik olarak geliştirilen tutum, bireyin o meslekteki başarısının en önemli belirleyicisidir (Çakır, 2005). Bu nedenle mesleğini sevmeyen birinin mesleğinde başarılı olamayacağı kanısı toplumda oldukça yaygındır.

Sabır, özveri ve sürekli çalışmayı gerektiren öğretmenlik mesleğini başarılı bir şekilde yerine getirmek için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak gerekmektedir (Kırbıyık, 1995 ; Çapa ve Çil, 2000). Bu durum öğ-

retmenlerin mesleklerine karşı taşıdıkları olumlu tutumla yakından ilgilidir. Öğretmenlerin mesleklerine karşı sahip oldukları tutumun, tüm tutumlar gibi sonradan öğrenilmesi öğretmen eğitiminin önemini ortaya koymaktadır (Can, 1987). Öğretmen adaylarına verilen eğitim, onların mesleklerine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamalıdır (Senemoğlu ve Özçelik, 1989 ; Johnson and Howell, 2005).

Öğretmen yetiştirme tarihimize baktığımızda, öğretmen adaylarının seçimi ve hizmet öncesi eğitim süreçlerinde farklı zamanlarda değişik uygulamaların yapıldığı dikkat çekmektedir. Son olarak YÖK yürütme kurulunun 4 Kasım 1997 tarihli kararı ile eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmaya gidilmiş ve öğretmen eğitimine bir standart getirilmeye çalışılmıştır (Kavcar, 2002). 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konan bu yeni yapılanmaya göre Orta Öğretim Fen ve Matematik, Sosyal alanlar gibi bazı alanlarda öğretmen adaylarının, 3,5+1,5 veya 4+1,5 yıl öğrenim görerek tezsiz yüksek lisans yapmaları öngörülmüştür. Bu düzenlemeyle fen-edebiyat fakültelerinin dört yıllık lisans programını tamamlayan öğrencilere de üç yarıyılı kapsayan yüksek lisans programıyla öğretmen olma hakkı tanınmıştır.

Bu yeni yapılanmanın olumlu yanları bulunduğu gibi, Türkiye koşullarına ve gerçeklerine uyma bakımından tartışma götürür yanları da bulunmaktadır. Yeniden düzenlemeye getirilen en önemli eleştirilerden birisi öğretmenlikte çok önemli bir yeri olan meslek sevgisi, hizmet duygusu, meslek ruhu ve güdüleme (motivasyon)'nin tezsiz yüksek lisans modeliyle kazandırılmayacağıdır (Kavcar, 2002). Bu durumun nedeni olarak, fen-edebiyat fakültesi mezunlarının kendi alanları ile ilgili bir işte çalışma imkanlarının kısıtlı olması nedeniyle, öğretmenlik mesleğini zorunluluk olarak görmeleri gösterilmektedir (Yumuşak, Aycan, Aycan, Çelik ve Kaynar, 2006). Oysa öğretmen olacak kişiler o mesleği baştan seçmeli ve mesleğine psikolojik olarak hazır olmalıdır (Kırbyık, 1995).

Literatürde, yeniden yapılanmayla ilgili olarak ortaya atılan bu eleştirinin haklılığı ile ilgili az sayıda araştırma bulunmaktadır. Şimşek (2005) yapmış olduğu çalışmada, mezun olunan fakülte değişkeninin, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına bir etkisi olmadığını belirtmiş ve eğitim fakültesi öğrencileri ile fen-edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna varmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuç paralel olarak Erdem, Gezer ve Çokadar (2005), Pamukkale Üniversitesi Orta Öğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat fakültesi mezunu

öğretmen adaylarının öğretmenlik konusunda eğitim fakültesine devam eden lisans öğrencileri gibi olumlu tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmalarda ortaya çıkan sonucun aksine Yumuşak ve diğer. (2006), genel olarak fen-edebiyat fakültesi mezunları ile eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu ancak tutum puanları açısından iki grup arasında, eğitim fakültesi öğrencilerinin lehinde anlamlı bir fark olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri, adayların bir yandan öğretmenliğe bağladıkları değerlere dikkat çekmesi, bir yandan da öğretmenlikteki başarılarını etkileyecek olması açısından oldukça önemlidir (Gürses ve diğer., 2005). Bununla birlikte Gök (2003), öğretmen yetiştirme programlarının en önemli görevinin öğretmenliğe ilişkin tutumların belirlenmesi, bunların öğretmen adaylarına nasıl kazandırılacağına saptanması ve bu işte ne derece başarılı olunduğunun değerlendirilmesi olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle, yeniden yapılanmayla birlikte farklı iki kaynaktan alınmaya başlayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesinin, öğretmen yetiştirme görevini yürütenlere, programın değerlendirme boyutunda önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2. AMAÇ

Bu araştırma, tezsiz yüksek lisans modeliyle ortaöğretime öğretmen yetiştirme programına katılan fen-edebiyat fakültesi mezunları ile eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları fakülte değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
4. Fen-edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üniversiteye girişte, üst sıralardaki tercihleri arasında eğitim fakültesi tercihlerinin olup olmamasına göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?

3. YÖNTEM

Bu araştırma tarama (survey) metodu kullanılarak yapılmıştır. Tarama yöntemi genellikle eğitim araştırmalarında seçilen grubun belirli bir konu hakkında tutum, inanç ve görüşlerini öğrenmek amacıyla kullanıldığı için (McMillan and Schumacher, 2006, s:25) bu çalışmada temel araştırma deseni olarak belirlenmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, üniversitelerin eğitim fakültelerinde tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise, 2006-2007 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde yürütülmekte olan ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitimi bölümü tezsiz yüksek lisans programının son sınıfına devam eden fen-edebiyat fakültesi mezunları ile eğitim fakültesi öğrencileri seçilmiştir. Araştırmaya 103'ü fen-edebiyat fakültesi mezunu, 117'si eğitim fakültesi öğrencisi olmak üzere toplam 220 öğretmen adayı katılmıştır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan bir anket hazırlanmıştır. Anketin birinci bölümünde öğretmen adaylarının kişisel bilgilerini öğrenmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Bu formda adayların cinsiyetlerini, fakültelerini ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Ayrıca fen-edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmen adaylarına, üniversiteye girişte üst sıralardaki tercihleri arasında eğitim fakültesi tercihlerinin olup olmadığı sorulmuş ve bu değişkenin, adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına olası etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise Çetin (2006) tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Geliştirilen tutum ölçeğinin faktör analizi yazar tarafından yapılmış ve ölçeğin öğretmenlik mesleğinin sevgi, değer ve uyum alt boyutlarını ölçmeyi amaçlayan üç faktörlü bir ölçek olduğu bildirilmiştir. Ayrıca ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach alpha) 0,95 olarak bulunmuştur (Çetin, 2006). Bu değer ölçeğin, alfa katsayısı değerlendirme kriterlerine göre yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2005, s. 405). Tutum ölçeğinin alt faktörlerinin açıkladığı varyans oranları, alfa katsayıları ve madde sayıları tablo 1'de verilmiştir.

Tablo.1. Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği alt faktörlerinin açıkladığı varyans oranları, alfa katsayıları ve madde sayıları

Faktör	Madde Sayısı	Açıkladığı Varyans	Alfa
1. Sevgi	22	29,6	0,95
2. Değer	8	12,2	0,81
3. Uyum	5	9,4	0,76
Toplam	35	51,2	0,95

“Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” 15’i olumsuz, 20’si olumlu olmak üzere toplam 35 madde içermektedir. Bu maddeler “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” şeklinde beş kategoride ölçeklendirilmiştir. Ölçekte yer alan olumlu cümleler “Tamamen Katılıyorum” kategorisinden başlayarak 5, 4, 3, 2, 1 olarak, olumsuz cümleler ise yine aynı kategoriden başlayarak 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmıştır.

Hazırlanan anket çalışmanın örnekleme 2006-2007 öğretim yılı güz döneminde uygulanmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 12.0 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine ve fakültelerine göre değişip değişmediğini bulmak için bağımsız t-testi, öğretmenlik mesleğine tercih etme nedenlerine göre değişip değişmediğini bulmak için tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucuna göre anlamlı fark bulunan durumlarda, farkın kaynağını bulmak için Tukey testi yapılmıştır. İstatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sorularının cevaplarına ait bulgulara yer verilmiştir.

1. Öğretmen adaylarının tutum ölçeğine verdiği cevaplar, fakülte değişkenine göre incelenmiş ve bulgular Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo.2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının fakülte değişkenine bağlı sonuçları

Fakülte	N	Ortalama	t	p
Eğitim	117	3,55	0,893	0,373
Fen-Edebiyat	103	3,50		

($p>0,05$)

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları arasında fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($t = 0,893$, $p>0,05$).

“Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği”nin, üç alt boyutuna ait (sevgi, değer ve uyum) öğretmen adaylarının vermiş oldukları cevaplar Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3. “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği”nin alt boyutlarına ait cevapların analizi

“Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği”nin Alt Boyutları	Fakülte	N	Ortalama	t	p
Sevgi	Eğitim	117	3,40	0,648	0,518
	Fen-Edebiyat	103	3,34		
Değer	Eğitim	117	4,52	1,269	0,206
	Fen-Edebiyat	103	4,42		
Uyum	Eğitim	117	2,68	0,418	0,676
	Fen-Edebiyat	103	2,72		

($p>0,05$)

Tablo 3 incelendiğinde, her üç alt boyut için de öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamaları arasında fakültelerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

2. Öğretmen adaylarının tutum ölçeğine verdikleri cevaplar cinsiyetlerine göre analiz edilmiş ve tablo-4’teki değerlere ulaşılmıştır.

Tablo 4’teki değerlere göre eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = 2,419$, $p<0,05$). Eğitim fakültesindeki bayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (3,67), erkek adaylardan (3,47) daha yüksektir. Fen-edebiyat fakültesi mezunları için yapılan değerlendirme sonucunda ise adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür ($t=1,115$, $p>0,05$).

Tablo 4. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre tutum ölçeğine verdikleri cevapların analizi

Fakülte	Cinsiyet	N	Ortalama	t	p
Eğitim	Kız	49	3,67	2,419	0,017*
	Erkek	68	3,47		
Fen-Edebiyat	Kız	64	3,54	1,115	0,268
	Erkek	39	3,44		

(p*<0,05)

3. Öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih etme nedenlerinin, adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına olan etkisinin araştırıldığı bu bölümde öğretmen adaylarına, öğretmenlik mesleğini niçin seçtikleri sorulmuş ve adaylardan verilen beş seçenek içerisinde kendileri için en uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir. Ayrıca her iki gruba da öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri arasında “diğer” seçeneği eklenmiş ve adayların bu bölüme, verilen nedenler dışında başka bir tercih nedenleri varsa yazmaları istenmiştir. Eğitim fakültesi öğrencilerinden bu bölümü işaretleyenlerin tamamı bu kısma “puanım yettiği için öğretmenlik mesleğini seçtim” diye yazarken, fen-edebiyat fakültesi mezunlarından bu bölümü işaretleyenlerin hepsi öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerini “ikinci bir iş alternatifi olması için seçtim” şeklinde belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu bölüme vermiş oldukları cevaplara ait istatistiksel bulgular Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo.5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri

Fakülte	Öğretmenlik Mesleğini Niçin Seçtiniz	N	Ortalama
Eğitim	1- Öğretmen olmak istediğim için seçtim.	56	3,71
	2- Ailem ve çevrem istediği için seçtim.	22	3,40
	3- İş imkanı hazır olduğu için seçtim.	13	3,36
	4- Toplumda saygı gördüğü için seçtim.	5	3,54
	5- Puanım yettiği için öğretmenlik mesleğini seçtim	21	3,42
Fen-Edebiyat	1- Öğretmen olmak istediğim için seçtim.	60	3,65
	2- Ailem ve çevrem istediği için seçtim.	9	3,17
	3- İş imkanı hazır olduğu için seçtim.	12	3,31
	4- Toplumda saygı gördüğü için seçtim.	2	3,45
	5- İkinci bir iş alternatifi olması için seçtim.	20	3,33

Adayların, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre mesleğe yönelik tutumlarında bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla adayların tercih nedenlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanı ortalamalarına tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo.6. Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

Fakülte	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ort.	F	P
Eğitim	Gruplar arası	2,747	4	0,687	3,562	0,009*
	Gruplar içi	21,591	112	0,193		
	Toplam	24,337	116			
Fen-Edebiyat	Gruplar arası	3,316	4	0,829	5,330	0,001*
	Gruplar içi	15,243	98	0,156		
	Toplam	18,558	102			

($p^* < 0,05$)

Tablo 6'daki değerlere göre hem eğitim fakültesi öğrencilerinin, hem de fen-edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun anlaşılması için Tukey testi uygulanmıştır. Eğitim fakültesi öğrencileri açısından yapılan değerlendirmeye göre öğretmenlik mesleğini öğretmen olmak istediği için seçenlerle, ailesi ve çevresi istediği için seçenlerin tutumları arasında, birinci grubun lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Fen-edebiyat fakültesi mezunları açısından yapılan değerlendirme sonucunda ise öğretmenlik mesleğini öğretmen olmak istediği için seçenlerle, ailesi ve çevresi istediği için seçenler ve ikinci bir iş alternatifi olması için seçtiğini belirtenler arasında, birinci grubun lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

4. Fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, üniversiteye girişte üst sıralardaki tercihleri arasında eğitim fakültesi tercihlerinin bulunup bulunmamasına göre nasıl değiştiği incelenmiş ve Tablo 7'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 7'ye göre, fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, incelenen değişkene göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t = 0,600$; $p > 0,05$).

Tablo 7. Fen-edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının eğitim fakültesi tercihlerinin olup olmamasına göre değişimi

Üniversiteye girişte mezun olduğunuz bölümün tercih sırasının daha üstünde eğitim fakültesi tercihiniz var mıydı?	N	Ortalama	t	p
EVET	59	3,52	0,600	0,550
HAYIR	44	3,47		

($p>0,05$)

5. SONUÇ VE YORUM

Farklı iki kaynaktan gelerek tezsiz yüksek lisans programına katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Yapılan değerlendirme sonucunda fen-edebiyat fakültesi mezunlarıyla eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Şimşek (2005) ile Erdem ve diğer. (2005)'in yapmış oldukları çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur. Öğretmenlik mesleğinin alt boyutlarına göre yapılan değerlendirmede, eğitim fakültesi öğrencileri ile fen-edebiyat fakültesi mezunları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, sevgi ve değer alt boyutunda eğitim fakültesi öğrencilerinin, uyum alt boyutunda ise fen-edebiyat fakültesi mezunlarının tutum puanı ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar, fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmen adaylarına verilen formasyon eğitiminin, adayların öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmelerine katkıda bulunduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca fen-edebiyat fakültesi mezunlarının kendi alanlarında iş bulma imkanlarının kısıtlı olması nedeniyle öğretmenlik mesleğini bir zorunluluk olarak görmeleri, adayların öğretmenliğe yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabilir.

Verilerin analiz edilmesi sonucunda eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede bayan öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamalarının, erkek öğretmen adaylarının tutum puanı ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, bazı sosyal ve psikolojik nedenlerden dolayı, bayanların öğretmenlik mesleğine daha yatkın olmaları ile açıklanabilir. Yapılan çeşitli araştırmalar da bu yorumu destekler niteliktedir. Coultas and Lewin (2002), dört farklı ülkedeki öğretmen adaylarının profillerini çıkarmayı amaçlayan çalışmalarında, Malawi'de öğretmenlik mesleğini tercih eden bayanların %42 oranında ol-

duğunu, Trinidad ve Tobago’da bu mesleği seçen adayların %70’inin bayan olduğunu ve Ghana’da mesleği tercih eden bayanların oranının %38 arttığını ifade etmişlerdir.

Verilerin değerlendirilmesi sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, adayların öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Hem eğitim fakültesi öğrencileri hem de fen-edebiyat fakültesi mezunları arasından mesleği, öğretmen olmak istediği için seçenlerin tutum puanı ortalamalarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yumuşak ve diğer. (2006) yapmış oldukları çalışmada elde ettikleri sonuç da bu bulguyu destekler niteliktedir. Bu sonuç, bir mesleği kendi isteğiyle seçenlerin o mesleğe karşı yüksek tutuma sahip oldukları yorumunu akla getirmektedir. Temel (2006), kişinin meslek seçiminde birden fazla etkenin rol oynadığını belirtmiş ve bu etkenlerden en önemlisinin bireyin bir meslekle ilgili kendi istek ve hayallerinin olduğunu ifade etmiştir.

Yapılan değerlendirmeye göre fen-edebiyat fakültesi mezunlarının üniversiteye girişte, üst sıralardaki tercihleri arasında eğitim fakültesi tercihlerinin olup olmasının, adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Ancak tutum puanları karşılaştırıldığında, üniversiteye girişte üst sıralardaki tercihleri arasında eğitim fakültesi tercihi olduğunu belirten adayların tutum puanı ortalaması, eğitim fakültesi tercihi olmadığını belirtenlerin tutum puanı ortalamasından daha yüksek çıkmıştır (Tablo-7). Bilindiği gibi eğitim fakültelerinin ÖSS puanı, fen-edebiyat fakültelerinin puanından daha yüksektir. Öğretmen olmak isteyen ancak puanı yetmediği için eğitim fakültesine yerleşemeyen adayların, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip olmaları beklenen bir sonuç olarak yorumlanmıştır.

6. ÖNERİLER

- Tezsiz yüksek lisans programına katılan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının artırılması için, adaylara öncelikle öğretmenlik mesleğinin önemi kavratılmalıdır. Bu nedenle özellikle “Öğretmenlik Mesleğine Giriş” dersine önem verilmelidir.
- Fen-edebiyat fakültesi mezunlarının tezsiz yüksek lisans programına kabulünde, öğretmenlik mesleğini gerçekten seven ve bu mesleği yapmaya istekli bireylerin seçimine özen gösterilmelidir.
- Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre, fen-edebiyat fakültesi mezunlarından başarılı ve istekli olanların öğretmenlik mesleğine kabul edilmeleri sürdürülmelidir.

- Farklı üniversitelerde yürütülen tezsiz yüksek lisans programına katılan eğitim fakültesi öğrencileriyle fen-edebiyat fakültesi mezunlarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını konu alan çalışmalara daha fazla yer verilmelidir.

7. KAYNAKLAR

- Arkonacı, A. S. (2005). *Sosyal psikoloji*. 3. Basım, İstanbul : Alfa Yayınları.
- Baron, A. R., Byrne, D. (1979). *Exploring social psychology*. 2nd Edition, Boston : Allyn and Bacon Inc.
- Can, G. (1987). Öğretmenlik meslek anlayışı üzerine bir araştırma (Ankara Okullarında). *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 159-170.
- Coultas, C. J., Lewin, K. W. (2002). Who becomes a teacher? the characteristics of student teachers in four countries. *International Journal of Educational Development*, 22 (3-4), 243-260.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu üniversitesi açıköğretim fakültesi ingilizce öğretmenliği lisans programı (İÖLP) ve eğitim fakülteleri ingilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (6), 27-42.
- Çapa, Y., Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 69-73.
- Çeliköz, N., Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 136-145.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- Erdem, A.R., Gezer, K., Çokadar, H. (2005). Ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, 28-30 Eylül 2005, PAÜ. Denizli, 471-477
- Gök, F. (2003). Hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen yetiştirme. <<http://www.egitimsen.org.tr/belgeler/ogretmenyetistirme.doc>> (15.12.2006).
- Gürses, A., Doğar, Ç., Özkan, E., Açıkyıldız, M., Bayrak, R., Yalçın, M. (2005). Alan öğretmeni yetiştirmede tezsiz yüksek lisans eğitiminin sonuçlarının değerlendirilmesi. *S.D.Ü. Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 1-10.

- Johnson, M. G., Howell, A. (2005). Change in preservice teacher attitudes toward contemporary issues in education. ED: 490725, <www.eric.ed.gov> (20.10.2006).
- Kalaycı, Ş. (2005). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2), 1-14.
- Kırbiyık, H. (1995). Fen ve matematik öğretmenlerinin eğitimi. *Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı Bildirileri*, 27 Ağustos-2 Eylül 1995. Ankara, 176-186
- McMillan, H., J., Schumacher, S. (2006). *Research in education evidence-based inquiry*. 6th Edition, Boston : Allyn and Bacon Inc.
- Senemoğlu, N., Özçelik, D., A. (1989). Öğretmen adaylarına “öğretmenlik bilgisi” kazandırma bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinin etkililiği, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 142, 18-21.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 1-26.
- Temel, A. (2006). Alan ve meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar. <<http://www.maltepe.edu.tr/haberler/mesleksecimi.doc>> (19.12.2006).
- Yumuşak, A., Aycan, N., Aycan, Ş., Çelik, F., Kaynar, H. Ü. (2006). Muğla üniversitesi tezsiz yüksek lisans programı ile eğitim fakültesi lisans programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin karşılaştırılması. 15. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri*, 13-15 Eylül 2006, MÜ. Muğla, 266.

* * * *